

Bionieuws column 19

Miquel Ekkelenkamp Bulnes

Ik werk in het UMC Utrecht, het academisch ziekenhuis dat ruim een jaar geleden met de Propatria-studie de dubieuze eer had definitief te bewijzen dat probiotica bij pancreatitis geen goed idee zijn. In eerste instantie geloofde ik niet in de conclusie van het onderzoek: dat er mensen aan de bacteriën waren gestorven. Net zomin als ik het omgekeerde zou hebben geloofd: als probiotica hadden geleid tot minder sterfte.

Dit ongeloof vond zijn oorsprong jaren eerder, toen een collega van mij een onderzoek mocht begeleiden van een grote zuivel-fabrikant. Met een groep vrijwilligers ging hij een week op vakantie naar een land waar je makkelijk diarree oploopt. De helft kreeg preventief yoghurt met probiotica, de andere helft een antibioticum. Gerandomiseerd en dubbelblind. Ze hadden de pech (of het wetenschappelijke geluk) te verblijven in een hotel waar salmonella werd geserveerd en een dag later was de studie niet langer dubbelblind: op twee personen na werd iedereen in de probioticagroep ziek, inclusief mijn collega. De fabrikant (ik zeg niet welke, maar ze maken ook chocolademelk) had de yoghurt echter al op de markt gebracht met een of andere vage gezondheidsclaim en deed daarom de resultaten verdwijnen in een van zijn diepe lades. Zo ging dat begin deze eeuw.

Inmiddels geloof ik wél dat probiotica iets doen. De onderzoekers van de Propatria-studie hebben aannemelijk weten te maken dat de ‘oversterfte in de interventiegroep’ (vreselijke term overigens als het je eigen vader of moeder betreft) werd veroorzaakt door darmischemie, zuurstofgebrek, juist op die plek waar de probiotica in het lichaam werden gebracht. Na de bekendmaking van de resultaten stonden yoghurtmakers in de rij om te beweren dat het héél andere bacteriën waren die zij in de zuivelschappen zetten dan de zes in het Propatria-mengsel. Onzin natuurlijk.

Lactobacillus casei (een van de zes probiotica-stammen) is gewoon Lactobacillus casei en als de variant shirota die Yakult in zijn yoghurt stopt al verschillend is, dan betreft dat hooguit een of twee enzymatische omzettingen extra of minder. ‘Ónze lactobacil zet 2,3-dioxyribosemannitol niet oxidatief om, maar fermentatief.’

Zoiets.

Ik had verwacht dat de wens van de yoghurt-kartels tot wetenschappelijke onderbouwing van hun claims permanent zou zijn uitgeblust. Als je net zo makkelijk en ongestraft reclame kunt maken met een loze claim als ‘brengt je leven weer in balans’, waarom zou je dan onderzoek doen en het risico lopen dat er een bijwerking wordt ontdekt? Met enige verbazing las ik dan ook over het enthousiasme waarmee het onderzoek van de Wageningse professor Kleerebezem (PNAS, 17 februari 2009) werd onthaald door de yoghurtmakers, want als ik de baas van Yakult was geweest had ik waarschijnlijk Kleerebezems auto in de fik gestoken. Zijn groep toonde namelijk aan dat de inname van *Lactobacillus plantarum* een lokale immuunrespons teweeg brengt in de darm. Niet per se onverwacht – ik kan een lokale immuunrespons teweegbrengen in mijn bovenbeen door er een vork in te steken – maar wel prachtig solide aangetoond. Dit is vreselijk nieuws voor de probiotica-industrie. Ons afweersysteem kent een wankel evenwicht en reacties die hierop ingrijpen zijn levensgevaarlijk. De in Wageningen aangetoonde afweerreactie verklaart in feite de darmischemie en daarmee de sterfte in de Propatria-studie.

De yoghurtbrouwers blijven echter doen alsof in Wageningen juist de gúnstige werking van probiotica is aangetoond. ‘Bacteriedrankje helpt weerstand,’ lieten ze de Volkskrant zelfs schrijven. Dubbel opmerkelijk gezien het feit dat de letterlijke vraagstelling van het onderzoek was ‘How do we acquire immune tolerance against food microorganisms?’, oftewel: hoe rémmen probiotica de weerstand?

Hoe dan ook... de yoghurtmakers weigeren pertinent hun potentieel dodelijke Vifits, Actimels, Biogardes en Activia's uit de schappen te halen en maken er nota bene reclame voor op televisie. En de overheid? De overheid doet helemaal niets! Maar u bent bij dezen gewaarschuwd